

RAPPORT

Prosjektbesøk i Bukavu, DR Kongo februar/mars 2024

Behandlet i styret 06.05.2024

INNLEDNING

I februar/mars 2024 dro en gruppe på ni Urafiki-representanter fra Norge til Bukavu, DR Kongo. Besøket kom i stand etter invitasjon fra Urafiki Bukavu-Bergen (UBB), vår partnerorganisasjon i Bukavu. I tillegg til tre styremedlemmer fra Urafiki N var tre av de norske Urafiki-skoler representert med to lærere hver. Delegasjonen besto av:

Gro Anita Vehus og Eline Olsbu Kittelsen fra Rykene skole, Arendal.

Birte Therese Nilsen og Anna Maria Skotsund Hetlebakke fra Seim skule, Alver.

Aslaug Moi Frøysnes og Reidun Lønning fra Lynghaug skole, Bergen.

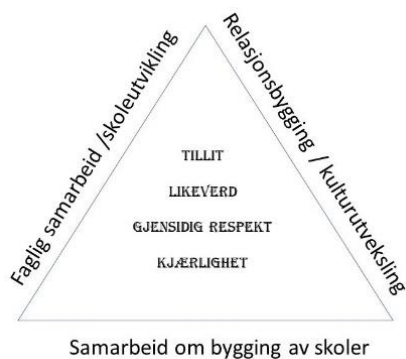
Anne Wergeland, Moise Busomoke og Kjersti Werner fra styret.

Styret i vår søsterorganisasjon var ansvarlig for programmet.

MÅL MED REISEN

Overordnet mål:

Følge opp Urafikis arbeid (alle de tre sidene i trekanten) og styrke vårt verdigrunnlag.

Spesifikke mål:

- 1) Styrke Urafikis verdigrunnlag, sikre felles forståelse.
- 2) Besøke Urafiki-skolene og følge opp byggearbeider.
- 3) Følge undervisning og diskutere undervisningsmetoder.
Pedagogisk utveksling.
- 4) Avklare betingelser for skolesamarbeid
- 5) Kulturell utveksling
- 6) Diskutere «jenteprosjektet»
- 7) Diskutere IT-prosjektet
- 8) Videreutvikle rutiner for samarbeidet mellom de to styrene.

PROGRAM

- Onsdag 21/2 Ankomst Kigali – mottatt av representanter for UBB
- Torsdag 22/2 Buss fra Kigali, Rwanda til Bukavu, DRC.
Mottakelse av UBB på grensen til DRC.
Velkomstmåltid på Institute¹ Tumaini
- Fredag 23/2 Besøk på Institute Tumaini.
Møte med administrasjonen og representanter for elever og foreldre. Klassebesøk, møte om «jenteprojektet» mm.
- Styremøte
- Lørdag 24/2 Besøk på EP² Baraka
Besøk på EP Mukukwe
Besøk på Lycée³ Kazaroho
Besøk med middag hos Jackie Busonge
- Søndag 25/2 Seminar for rektorer og lærerrepresentanter på Institute Tumaini
- Mandag 26/2 Besøk på Institute Makedonia
Besøk på EP Makedonia
- Tirsdag 27/2 Besøk på EP Mulambula
Besøk med måltid hos rektor v/ EP Mulambula Modeste Safari
- Onsdag 28/2 Besøk på Ep Kabonde
- Torsdag 29/2 Gruppen ble fordelt:
- Lærere fra Lynghaug skole: Lycée Kazaroho
Lærere fra Rykene skole: EP Kabonde og besøk med måltid hos rektor Gustave
Lærere fra Seim skule: EP Mulambula og besøk m måltid hos rektor Safari
Styremedlemmer: Institute Bangu
EP Nyamugo 1
EP Nyamugo 2
- Middag hos Kabeza Zihindula, president i UBB
- Fredag 1/3 Utflukt sammen med rektorene ved Urafiki-skolene og styret i UBB
- Besøk på forskningscenteret Lwiro
Felles måltid, evaluering og avslutning.

---

¹ Institute: betegnelsen på en kombinert ungdoms- og videregående skole. 2 + 4 år.

² EP: Ecole primaire, barneskole

³ Lycée: Opprinnelig betegnelse på en skole for jenter. Nå synonymt med Institute (se note 1)

MÅLOPPNÅELSE

Mål 1: Styrke URAFIKIs verdigrunnlag, sikre felles forståelse.

Urafiki-partnerskapet er et tydelig verdibasert prosjektsamarbeid hvor verdigrunnlaget stadig løftes frem til diskusjon og refleksjon. Det var derfor naturlig at verdiene sto sentralt i det relativt korte seminaret som var lagt inn i programmet. Rektor og to lærere fra hver av de 11 Urafiki-skolene deltok sammen med delegasjonen fra Norge.

Problemstillinger til diskusjon i grupper:

- Hva kan bildet av de to fuglene fortelle om Urafikis verdier?
- Hvilke av verdiene er lettere eller mer krevende å leve opp til?
- Er det mulig å se Urafikis verdier gjenspeilet i måten vi jobber på?
- Hvordan kan vi spre informasjon om og forståelse av Urafikis verdier med alle lærere, elever og foreldre?

Problemstillingene skapte stort engasjement og som forventet var det begrepet likeverd som skapte størst debatt. Noen mente det er umulig å oppnå likeverd mens andre mente at vi er på god vei eller at dette allerede er på plass. Noen tenkte på likeverd i form av livsvilkår og muligheter mens andre tenkte på likeverd i den mellommenneskelige relasjonen. Viktige tanker og innspill som de to styrene tar med seg videre.

Skolenes representanter tok bildet av de to fuglene og verditrekanten med tilbake til skolene. Under skolebesøkene de følgende dagene kunne vi registrere at arbeidet med å spre informasjon om og forståelse av verdigrunnlaget var godt igang. Et tilsvarende arbeid er viktig også på de norske Urafiki-skolene i etterkant av studiereisen.

Urafiki som et felles dugnadsprosjekt var også tema ved flere anledninger, og vi registrerer med glede at denne forståelsen når stadig lengre ut. Stadig flere blir klar over at byggearbeidene er resultat av et tett samarbeid mellom de to søsterorganisasjonen i Norge og Kongo og at byggeprosjektene ikke hadde vært mulig uten den betydelige dugnadsinnsatsen til styremedlemmene i UBB. På Lycée Kazaroho er denne felles innsatsen synliggjort på skiltet på utsiden av skolen. Piler og tekst viser at Urafiki N har bidratt med midler mens UBB har hatt ansvar for utførelsen.

Ble målet nådd?

Målet ble utvilsomt nådd i den forstand at de grunnleggende verdiene ble løftet frem i en åpen diskusjon. Verdigrunnlaget var også tydelig i møter med foreldre, elever og lærere rundt på skolene og i mer uformelle samtaler.

Mål 2: Besøke Urafiki-skolene og følge opp byggarbeider.

Delegasjonen besøkte alle de 11 Urafiki-skolene etter tur og fikk møte skoleledelsen, lærere, elevrådsrepresentanter og representanter for foreldrerådet. På EP Mulambula var landsbylederen også til stede. Elevrådet hadde en aktiv rolle på de fleste skolene ved at de ønsket velkommen og holdt små hilsestaler. Det samme gjorde foreldrerepresentantene, og delegasjonen fikk anledning til å stille spørsmål og hilse tilbake. Det var også tid til å hilse på elevene, både formelt i samlet gruppe på skoleplassen og uformelt i friminutt eller før / etter skoletid.

Kort oppsummering fra skolebesøkene:

På *EP Kabonde* kunne vi glede oss over ferdigstilt byggeprosjekt i regi av Fond Social⁴ - seks klasserom i mur. Urafiki skaffet tomten som var en forutsetning for å få tildelt prosjektet. Skolens øvrige klasserom i trebrakker må erstattes med murbygninger på sikt.

EP Mulambula er Urafikis hovedprosjekt for tiden. Prosjektet omfatter ni klasserom, kontorer og toaletter. Fem klasserom er helt ferdig og tatt i bruk mens arbeidet med fundamentering av de fire siste rommene var i full gang under besøket. På sikt må seks eksisterende klasserom i trebrakker erstattes av murbygg, men dette er foreløpig ikke på Urafikis prioriteringsliste.

⁴ Urafikis rolle i byggeprosjektet kommer frem av egen rapport fra byggeprosjektet, tilgjengelig på www.urfiki.no

På *Institute Makedonia* er de 12 klasserommene ferdige og tatt i bruk. Kontor, lærerrom, toaletter og støttemur vil bli bygget etter hvert som midler blir tilgjengelig. Spørsmål om et eventuelt «jenterom» må avklares under planlegging av kontor og lærerrom.

Gledelig gjensyn med nye, flotte *Lycée Kazaroho*.⁵ Spesielt kjekt å registrere at skolens ledelse og foreldrene følger opp med dugnadsinnsats. De har skaffet midler til bygging av datarom og «jenterom», det siste med litt tilskudd fra Lynghaug skole. De har også lagt belegningsstein på ca 1/3 av skoleplassen som de deler med EP Mukukwe. Det var fortsatt regntid under besøket, så delegasjonen fra Norge fikk oppleve hvilke problemer som oppstår når skoleplassene forvandles til gjørme. *Lycée Kazaroho* har funnet en glimrende løsning.

EP Baraka holder til i to etasjers trebrakker på den minst tenkelige skoletomten. Skolen står for tur for nybygging når byggearbeidene på EP Mulambula er ferdig, men først må det kjøpes ny og større tomt, og tomter er dyre i Bukavu. Styret i UBB må vurdere behovet for ekstra etasjestøtter mellom første og andre etasje i de nåværende klasserommene som et strakstiltak.

EP Makedonia har betydelige bygningsmessige utfordringer og skolen står på prioriteringslisten for nybygging etter EP Baraka. Tilgang på ressurser vil avgjøre når dette arbeidet kan starte. Siste års ad hock-tiltak for å drenere skoleplassen har vært vellykket, og de åtte nye toalettene fungerer fint.

⁵ Offisiell åpning sept 2022.

EP Mukukwe har en fin og solid hovedbygning med åtte klasserom i mur, men seks av klasserommene er fortsatt i trebrakker. Nybygging av disse er foreløpig ikke på Urafikis prioriteringsliste.

Institute Bangu er en stor skole med mange klasserom av svært varierende kvalitet, fra gode murbygninger til trebrakker. Skolens behov for klasserom er foreløpig ikke dekket. Utbedring av klasserom i trebrakker og bygging av flere klasserom er foreløpig ikke på Urafikis prioriteringsliste. Toalettforholdene må også utbedres på sikt.

EP Nyamaugo 1 og *EP Nyamaugo 2* holder til i samme bygning, en stor og solig murbygning. I den senere tiden har elven som løpet på baksiden av bygget begynt å grave ut jordmassene opp mot skolebygningen. Dette kan føre til store bygningsmessige skader på sikt. UBB må vurdere situasjonen med tanke på utbedring.

Institute Tumaini har ingen bygningsmessige utfordringer.

Ble målet nådd?

Alle skolene ble besøkt og vi fikk se både ferdig utført arbeid og byggeprosesser som er igang akkurat nå. UBB sender alltid rikelig med bilder fra pågående byggeprosesser, så det vi så var allerede kjent for styret i Urafiki N. Likevel er det både inspirerende og viktig å kunne diskutere og snakke om videre planer på stedet.

Mål 3: Følge undervisning og diskutere undervisningsmetoder.

Delegasjonen fra Norge besto stort sett av lærere og vi fikk anledning til å følge mange undervisningsøkter. Under skolebesøkene ble vi delt i små grupper som hver var til stede i to-tre ulike undervisningsøkter. Vi var med i undervisning på alle klassetrinn og i alle slags fag, så vi hadde mye å dele med hverandre når dagene skulle oppsummeres og også mye å lære.

Selv med ytterst sparsomme hjelpemidler klarte lærerne å engasjere og motivere elevene, og elevene på sin side var oppmerksomme og målrettet. Overganger fra klasseundervisning til gruppearbeid gikk raskt, og såvidt vi kunne se deltok alle elever i gruppeprosessene. Vi lot oss virkelig imponere.

Lærerne fra Lynghaug, Seim og Rykene fikk en ekstra dag på vennskapsskolen sin, Lycée Kazaroho, EP Mulambula og EP Kabonde, og denne dagen ble det også tid til metodisk utveksling. Lærerne fra Seim skule hadde eksempelvis en liten økt om Læringsgropen⁶ for lærerne på EP Mulambula.

⁶ Jvf James Nottinghams *Learning Pit*

Ble målet nådd?

Vi hadde stort utbytte av å følge undervisningsøktene og opplevde at lærerne vi snakket med i etterkant satte pris på alle de positive tilbakemeldingene våre. Lærerne fra de norske vennskapsskolene satte også ord på hva de kunne lære av sine kongolesiske kollegaer og hva de ville ta med tilbake til egen skole. Målet ble utvilsomt nådd.

Mål 4: Avklare betingelser for skolesamarbeid

Urafiki legger til rette for vennskapssamarbeid mellom skoler i Bukavu og Norge. Under dette besøket fikk tre av skolene i Bukavu besøk fra sin vennskapsskole; EP Kabonde fikk besøk av Gro og Eline fra Rykene skole, Lycée Kazaroho fikk besøk av Aslaug og Reidun fra Lynghaug skole og EP Mulambula fikk besøk av Birte og Anna Maria fra Seim skule. Det var lagt opp til to besøk på vennskapsskolen for disse lærerne, første gang sammen med hele delegasjonen, deretter bare de to lærerne fra vennskapsskolen. Denne organiseringen ga rom både for pedagogisk utveksling, og avtaler om det videre samarbeidet mellom vennskapsskolene.

Ble målet nådd?

Planen var en generell diskusjon om rammer for skolesamarbeid under seminaret 25.febr, men det måtte gå ut fordi tiden ble for knapp. Det ble i stedet opp til de samarbeidsparene som møttes å avklare det videre samarbeidet dem imellom, dvs Lynghaug og Kazaroho, Mulambula og Seim, Kabonde og Rykene skoler. De to styrene må komme tilbake til generelle rammer i et senere nettmøte. Dette målet ble derfor bare delvis nådd.

Mål 5: Kulturutveksling

Relasjonsbygging og kulturutveksling gjennomsyret hele oppholdet. Som ved tidligere reiser sto alle rektorene klar ved grensen for å ta imot oss, noen med sine ektefeller, og den umiddelbare åpenheten og varmen fulgte oss gjennom hele oppholdet. På grensen ble vi også kjent med et tungrodd og stivbeint byråkrati som kan skape mange problemer i dagliglivet.

Vi ble raskt klar over hvordan dagsrytme og daglige gjøremål styres av dagslyset og hvordan værforholdene kan bidra til stadig endring av planer, ikke minst under regntiden når leirjorden blir til sleip gjørme og veiene blir mer eller mindre ufremkommelige. Som tilreisende får man øve seg på tålmodighet og fleksibilitet.

De fleste måltidene ble inntatt sammen med våre partnere, rundt på skolene eller hjemme hos en av våre venner, så vi ble godt kjent med kongolesiske mattradisjoner. Bildet er fra et måltid hjemme hos Safari Modeste, rektor ved EP Mulambula.

Språket er en viktig kulturbærer. Derfor åpnet seminaret med alle øvde på å hilse på hverandre og presentere seg på henholdsvis norsk og swahili. Vi delte også smakebiter av norsk og swahili sang- og dansetradisjon, og mange elever ble invitert til å delta i norske bevegelsessanger, oftest i uformelle situasjoner.

Rausheten og gleden i den kongolesiske gavekulturen må også nevnes. Alle damene hadde to nye kjoler med hjem i kofferten, i Moise sin koffert lå to nye skjorter. Kjolene på bildet er sydd på søm-og designlinjen på Lycée Kazaroho. Make kjoler, med små variasjoner, er vanlig i forbindelse med feiringer. Høytidelig gaveoverrekkelse ble det også under det avsluttende fellesmåltidet. Kabeza Zihindula, president i UBB, knyttet treskulpturene som ble overrakt til hver enkelt til Urafikis verdier; to giraffer som sammen utgjør et hele.

Mål 6: Diskutere jenteprojektet

Jenters utfordring i forhold til skolegang har vært et tema i Urafiki de siste 1-2 årene, i første omgang i form av et forprosjekt knyttet til Institute Tumaini. Tumaini hadde allerede grepet fatt i problemstillingen ved å etablere et eget jenterom hvor jentene kan trekke seg tilbake ved behov i forbindelse med menstruasjonen. I forprosjektet er det etablert nettkontakt mellom skolens kvinnelige lærere og en «jentegruppe» innenfor Urafiki N hvor flere viktige tema har blitt diskutert. Det har bl.a. kommet frem at mange jenter mangler tjenlige sanitetsbind. Ulike varianter fleregangsbind var derfor med i koffertene fra Norge. Lycée Kazaroho har latt seg inspirere av tiltaket på Tumaini og har nå etablert sitt eget godt utstyrte jenterom. På begge skolene fikk vi møte representanter for jentene på skolen som fortalte om sine utfordringer og betydningen av skolens tilrettelegging. Barneskolen Nyamugo 2 har også et eget opplegg med fokus på jenter i tidlig pubertet som det blir interessant å følge.

Fra møtet på jenterommet på Institut Tumaini

Jenterommet på Lycée Kazaroho

Ble målet nådd?

Det var flott å se at to skoler nå har eget jenterom. Det var mye latter, glede og energi i møtene med de kvinnelige lærerne på Tumaini og Kazaroh og de praktiske hjelpemidlene vi hadde med fra Norge ble meget godt mottatt. Men møtet ble annerledes enn planlagt fordi vi ble veldig mange. Likevel var det bra at hele reisegruppen kunne delta. Som følge av det burde vi hatt et oppfølgingsmøte med gruppen i forprosjektet for å diskutere veien videre. Det rakk vi ikke, og det må derfor følges opp videre.

Spørsmål om hvordan, når og evt i hvilken form dette arbeidet skal spres til de øvrige Institutene og til de øverste klassene på barneskolene ble diskutert i et styremøte mellom Urafiki N og UBB uten at det ble konkludert. Det videre prosjektet må derfor drøftes med UBB for å sikre omforente målsettinger og strategier.

Mål 7: Diskutere IT-prosjekt

Ifølge den kongolesiske læreplanen skal datateknologi inngå i undervisningen. Elevene skal bli kjent med verktøyet og bruke det i læringsarbeidet i fagene. Skolenes utfordring er å skaffe midler til datautstyr i en skole som knapt har økonomi til undervisningsutstyr.

Urafiki-skolene har derfor overtatt en god del laptops fra Bergen, datautstyr som av ulike grunner er byttet ut i norske skoler, men som fortsatt er fullt brukbare etter rensing og kontrollering. Våre kollegaer i UBB er helt tydelig på at de ønsker disse pc'ene og sier at «for dere er de ikke nye, men for oss er de helt nye». I perioden 2018 til 2024 har UBB derfor kunnet fordele ca 250 PC'er mellom Urafiki-skolene.⁷ Ved denne reisen hadde delegasjonen fra Norge med seg 90 laptops og 10 Chromebook.

Ble målet nådd?

Det er av ulike grunner krevende å frakte datautstyr til Kongo, men vi lyktes med å få med oss 90 laptops og 10 Chromebook som er fordelt mellom skolene.

Det arbeides med en helhet skriftlig plan for innføringen av IKT i Urafiki-skolene, og håpet var å finne tid til å diskutere denne under oppholdet. Det ble ikke tid til dette, så arbeidet med planen vil bli videreført i nettmøter i etterkant av besøket.

⁷ Vi er godt kjent med kritikken mot at utdatert utstyr sendes til Afrika hvor det senere skaper store avfallsproblemer. Urafiki har derfor avtale om å ta med datautstyr som ikke lenger kan brukes tilbake til Norge for destruering.

Mål 8: Videreutvikling av rutiner for samarbeidet mellom styrene.

Urafiki som partnerskapsorganisasjon er helt avhengig av tett samarbeid mellom de to styrene. De senere årene har den digitale kontakten blitt stadig enklere og bedre, men det gjenstår ennå litt arbeid både mht maskinvare og kompetanse. Muligheten til å få dette på plass under oppholdet i Bukavu sto derfor høyt på agendaen, og det var gjort avtale med en ressursperson i Norge om å være tilgjengelig for råd og online veiledning. Målet var å sikre at alle styremedlemmene i UBB hadde laptops med nødvendig maskinvare for å kunne delta i digitale møter, å koble styremedlemmene til Urafikis Teams-konto og å sikre annen nødvendig kompetanse som f.eks. digital oversettelse av meldinger og dokumenter, bruk av excell osv.

Ble målet nådd?

Det ble lagt ned betydelig tid og krefter for å få alt dette på plass, og det aller meste var på plass for tre av de fire styremedlemmene da oppholdet var over. Det var fortsatt utfordringer med laptopen til det fjerde styremedlemmet da vi dro, men dette lar seg forhåpentlig løse innen kort tid. Vi konkluderer derfor med at også dette målet stort sett ble oppnådd.

ØKONOMI OG ANSVAR

Reiser til Bukavu belaster ikke Urafikis budsjett. Dektakerne reiser som privatpersoner på eget ansvar og dekker egne reiseutgifter⁸.

AVSLUTNING OG TAKK

Stor takk for en fantastisk reise til våre partnere i UBB og til lærere og elever på de 11 Urafiki-skolene i Bukavu. Vi var hjertelig velkommen over alt og UBB hadde lagt opp et innholdsrikt og godt program som la grunnlag for mye læring og forståelse. Flere måltid og samlinger med rektorgruppen, delvis også med ektefeller, styrket vennskap og samhold. Vi ble tatt godt vare på, og våre samarbeidspartnere var sammen med oss hele tiden og hjalp oss til rette helt fra flyet landet i Kigali til vi sjekket inn på returen. Prosjektreisen har utvilsomt bidratt til ny kraft og energi i Urafiki-partnerskapet!

---

⁸ Urafiki er ikke part i avtaler mellom en reisende og en eventuell arbeidsplass.